

Capitolul VII

PROGNOZA PENTRU ANUL 2024

Raportul din aprilie 2024⁵ privind perspectivele Economiei Mondiale al Fondului Monetar Internațional indică că, activitatea economică a fost surprinzător de rezistentă pe parcursul perioadei de pandemie globală din 2022-2023. Pe măsură ce inflația globală a coborât de la vârful său din mijlocul anului 2022, activitatea economică a crescut constant. În ciuda politicii restrictive a băncilor centrale, economiile avansate au reușit să-și mențină stabilitatea, bazându-se pe economiile acumulate în timpul pandemiei. Prioritățile pe termen scurt includ menținerea inflației sub control și consolidarea fiscală pe termen mediu, pentru a asigura sustenabilitatea datoriei. Este necesară o abordare echilibrată, pentru a menține stabilitatea economică și a promova creșterea sustenabilă, implicând consolidarea fiscală pe termen mediu și cooperarea multilaterală pentru a gestiona riscurile globale.

Prognozele indică o creștere moderată în următorii ani, cu o scădere a inflației și a creșterii PIB-ului pe cap de locuitor. Riscurile includ tensiuni geopolitice, divergențe economice între țări și o fragmentare geoeconomică crescută. Creșterea globală, estimată la 3,2 la sută în 2023, este prognozată să continue la aceeași rată în 2024 și 2025.

Prognoza pentru 2024 a fost revizuită în sus cu 0,1 p.p. față de World Economic Outlook (WEO) din ianuarie 2024 și cu 0,3 p.p. față de WEO din octombrie 2023. Ritmul de expansiune este redus din punct de vedere istoric, atât din cauza factorilor pe termen scurt, cum ar fi costurile ridicate ale împrumuturilor și retragerea sprijinului fiscal, cât și din cauza efectelor pe termen lung ale pandemiei COVID-19, invaziei Rusiei în Ucraina și conflictului din Gaza și Israel. Se prognozează că, inflația globală se va reduce de la o medie anuală de 6,8% în 2023, la 5,9% în 2024 și 4,5% în 2025. În contextul unor câștiguri suplimentare în participarea forței de muncă, inflația ar putea să scadă mai repede decât era anticipat, permițând băncilor centrale să-și ajusteze planurile de relaxare mai devreme. Utilizarea inteligenței artificiale și implementarea unor reforme structurale mai puternice ar putea stimula productivitatea.

În anul 2023, Republica Moldova a marcat o etapă istorică pentru procesul său de integrare europeană, odată cu recomandarea Comisiei Europene privind începerea negocierilor de aderare. Această decizie vine ca o continuare logică după ce a obținut statutul de țară-candidată pentru aderarea la UE în iunie 2022. Analiza retrospectivă arată că relațiile dintre Moldova și UE au fost în mare parte influențate de constrângeri și șocuri externe, cum ar fi, deteriorarea relațiilor cu Rusia, embargourile comerciale și războiul din Ucraina. Integrarea europeană de conjunctură, determinată de factori geopolitici, necesită îmbunătățiri structurale interne pentru a fi sustenabilă pe termen lung.

Moldova se află acum într-un moment decisiv, având șansa de a valorifica pe deplin sprijinul oferit de UE. Prioritatea principală constă în consolidarea autorităților publice pentru majorarea salariilor și asigurarea unei guvernări eficiente, alături de implicarea reală a societății civile în procesul decizional. Având în vedere că resursele bugetare sunt limitate, atragerea asistenței externe este esențială. În acest context, statutul de țară-candidată pentru aderarea la UE oferă oportunități semnificative, deschizând accesul la diverse fonduri pentru Moldova.

⁵ <https://www.imf.org/en/Publications/WEO/Issues/2024/04/16/world-economic-outlook-april-2024>

Pentru a valorifica aceste resurse, Republica Moldova trebuie să demonstreze că are instituții puternice care să propună proiecte viabile. Strategia de Dezvoltare Națională "Moldova Europeană 2030", adoptată la sfârșitul anului 2022, stabilește prioritățile pentru o redresare economică robustă, durabilă și incluzivă. Succesul implementării Strategiei depinde de coerența cu alte documente politice și de identificarea resurselor pentru punerea în aplicare a măsurilor necesare.

Economia Republicii Moldova se confruntă cu probleme sistemice care împiedică o convergență mai rapidă cu țările Europei Centrale și de Est. Scăderea forței de muncă, investițiile reduse în tehnologie și inovație, alături de dificultățile legate de concurență și accesul la finanțare, amplifică lipsa de competitivitate a antreprenorilor autohtoni, atât pe piețele externe, cât și pe piața internă. Crizele recente au demonstrat vulnerabilitatea economiei naționale și a antreprenorilor locali în fața șocurilor, iar intervențiile politice au fost mai degrabă reactive decât proactive, concentrându-se pe stabilizarea situației pe termen scurt, în detrimentul unei abordări orientate către dezvoltare pe termen lung.

Economia moldovenească a întâmpinat dificultăți în primele două trimestre ale anului 2023, înregistrând o scădere de 2,4% a PIB-ului în primul trimestru și de 2,2% în al doilea trimestru. În trimestrele următoare, au apărut semne de relansare, iar anul s-a încheiat cu o creștere de 0,7%. De asemenea, este de remarcat o reducere a inflației față de 2022, influențată inclusiv de stabilizarea prețurilor la energie la nivel global. Acest lucru a permis Băncii Naționale a Moldovei să reducă ratele dobânzilor. Finanțarea externă semnificativă din 2023 a susținut moneda națională. Aceste contribuții au crescut rezervele valutare și au diminuat presiunea asupra bugetului de stat.

Analiza resurselor PIB-ului arată că factorul important care a contribuit la creșterea acestuia este sectorul agricol, acesta continuând a fi unul dintre cele mai importante sectoare ce contribuie la dezvoltarea economiei naționale. În anul 2023, sectorul agricol a înregistrat o creștere a volumului de producție agricolă cu 23,6%, iar a valorii adăugate cu 31,9%. Contribuția sectorului agricol la creșterea PIB-ului Republicii Moldova a fost de 2,6%, iar la valoarea adăugată a fost de 17,2%. De asemenea, în 2023, la creșterea PIB-ului a contribuit și sectorul sănătății și asistenței sociale, cu o pondere de 6% în formarea PIB-ului și o creștere de 12,6%, contribuind cu 0,7%. Sectorul informației și comunicațiilor, devine tot mai semnificativ, reprezentând 6,7% din PIB și 7,8% din valoarea adăugată. În 2023, contribuția acestui sector la creșterea PIB-ului a fost de 0,5%, iar a valorii adăugate de 7,5%. Sectorul tehnologiei informației și comunicațiilor rămâne cel mai dezvoltat și dinamic sector al țării, cu o valoare de 20,2 mld. lei, înregistrată în 2023, reflectând o creștere de 7,5%. Sectoarele care au înregistrat scăderi semnificative la contribuția formării PIB-ului sunt industria prelucrătoare (-1,1%), construcțiile (-1,0%) și comerțul cu ridicata și cu amănuntul (-0,6%).

Analiza PIB-ului pe categorii de utilizări demonstrează că cel mai mare aport la creștere l-a avut exportul net de bunuri și servicii (+5,8%), rezultat al creșterii volumului exportului de bunuri și servicii cu 5,1% și a reducerii concomitente a volumului importurilor de bunuri și servicii cu 5,1%. Descreșterea PIB a fost cauzată în principal de consumul final al administrației publice (-0,6%), consumul final al gospodăriilor populației (-0,4%) și de formarea brută de capital fix (-0,3%).

Salariul nominal mediu lunar al unui lucrător în economia națională a fost de 12535 lei, înregistrând o creștere de 18,3% față de anul precedent, în timp ce valoarea sa reală a crescut cu 4,3%. Consumul în Republica Moldova continuă să fie susținut de ***transferurile de bani din***

străinătate (remitențe), care au totalizat 1628 mil. USD, cu 162 de mil. USD mai puțin decât în anul precedent.

Finanțarea externă semnificativă în 2023 a susținut **moneda națională**. Ca rezultat, valoarea dolarului a fost influențată de cererea și oferta de pe piața valutară. Pe partea cererii, s-au evidențiat plățile pentru resursele energetice, iar oferta a fost susținută de finanțarea externă. Pe parcursul anului, cursul de schimb al leului față de dolarul SUA s-a apreciat cu 4,4% și față de Euro cu 1,3%.

Activele de rezervă valutară ale statului la sfârșitul anului 2023 au atins 5436,14 mil. USD, în creștere cu 21,5% sau cu 961,97,8 mil. USD în comparație cu activele înregistrate la sfârșitul anului precedent. În luna martie a anului 2024, rezervele valutare ale statului au atins nivelul de 5359,23 mil. USD.

Concomitent cu creșterea rezervelor valutare, s-a înregistrat și o majorare (+9,9%) a **datoriei de stat** (internă și externă) administrată de Guvern, atingând cifra de 104 mld. lei, mai mult cu 9,3 mld. lei, la valoarea nominală, comparativ cu sfârșitul anului 2022.

Comerțul exterior. Exportul de mărfuri în anul 2023 a constituit 4048,6 mil. USD, înregistrând o scădere cu 6,5% față de valoarea din anul precedent. Din totalul exporturilor, mărfurile autohtone au reprezentat 70,9%, în scădere cu 3,2% față de anul 2022, ceea ce a influențat micșorarea valorii totale a exporturilor cu 2,2%. Importurile de mărfuri au totalizat 8673,7 mil. USD, în scădere cu 5,9% față de anul 2022. Deficitul balanței comerciale s-a micșorat cu 261,8 mil. USD, ajungând la 4625,1 mil. USD. Gradul de acoperire a importurilor cu exporturi s-a diminuat în comparație cu anul precedent (-0,3%), ajungând la 46,7%.

Ponderea exporturilor și importurilor către țările UE a suferit unele modificări în comparație cu anii precedenți. Astfel, ponderea exportului către UE s-a majorat de la 58,6% la 65,4%, în timp ce cea către CSI s-a redus de la 24,1% la 22,1%. În termeni nominali, exporturile către țările UE au constituit 2646,8 mil. USD, în creștere cu 96,4 mil. USD. Importurile din țările UE au reprezentat 48,3% din total (47,3% în 2022, 43,8% în 2021, 45,6% în 2020). Ponderea țărilor CSI în importuri în 2023 a fost de 18,6%, cu o scădere de 5,1 p.p. față de 2022.

În structura exportului au avut loc modificări în comparație cu anul precedent, când, din cauza reexportului dictat de conflictul militar din Ucraina, petrolul și produsele petroliere ocupau prima poziție, cu o pondere de 12,9%. În 2023, principalele categorii de bunuri care au contribuit la evoluția exporturilor au fost: mașini și aparate electrice și părți ale acestora (15,4% din totalul exporturilor); cereale și produse pe bază de cereale (10,6%); petrol, produse petroliere și produse conexe (9,8%); legume și fructe (9,5%); îmbrăcăminte și accesorii (7,1%); semințe și fructe oleaginoase (7,0%). În ceea ce privește structura importurilor din 2023, ponderi semnificative au fost deținute de următoarele grupe de mărfuri: petrol, produse petroliere și produse conexe (15,0% din totalul importurilor); mașini și aparate electrice și părți ale acestora (7,7%); vehicule rutiere (7,2%); gaze și produse industriale obținute din gaze (6,7%).

Anul 2024 este unul cu multiple provocări și oportunități cruciale, cu implicații semnificative asupra dezvoltării economice și politice globale. Într-un context marcat de alegeri importante, amenințări geopolitice și schimbări fundamentale în mediul economic și social, liderii lumii se confruntă cu decizii complexe și strategii de adaptare. O serie de scrutine electorale desfășurate în

2024, inclusiv alegerile europarlamentare, alegerile prezidențiale, parlamentare și locale din România, își vor marca profund traseul democrației globale. Rezultatele acestor alegeri pot influența politica internă și externă a țărilor implicate și pot avea repercusiuni asupra relațiilor internaționale și procesului de integrare europeană. În acest context, alegerile prezidențiale din Republica Moldova, reprezintă un moment crucial pentru menținerea unui curs european. Integrarea europeană rămâne o opțiune vitală pentru viitorul Republicii Moldova, iar rezultatele alegerilor pot influența în mod decisiv acest proces. În prezent, Republica Moldova beneficiază de un sprijin politic și financiar occidental fără precedent, ceea ce poate consolida parcursul european al țării. Procesul de integrare europeană și reformele economice și instituționale sunt esențiale pentru asigurarea stabilității și prosperității pe termen lung.

În același timp, Republica Moldova și alte state din regiune continuă să se confrunte cu amenințări persistente din partea Rusiei, care utilizează tactici hibride pentru a influența politicile și securitatea acestor state. Conflictul din Ucraina, care se prevede să continue și în 2024, afectează securitatea și economia Republicii Moldova, punând presiune suplimentară asupra guvernului și populației.

Schimbările climatice și fenomenele meteo extreme continuă să reprezinte provocări majore, iar adaptarea la aceste realități este esențială pentru susținerea mediului și a economiilor naționale. În același timp, avansul tehnologic, în special în domeniul inteligenței artificiale, aduce atât oportunități cât și riscuri, iar reglementările corespunzătoare sunt necesare pentru gestionarea acestora.

Anul 2024 se anunță a fi unul plin de provocări și oportunități, iar guvernul este chemat să găsească soluții creative și sustenabile pentru a naviga într-un mediu complex și în continuă schimbare. Cooperarea internațională și angajamentul pentru valorile democratice fundamentale vor fi esențiale pentru evoluția economiei naționale.

La sfârșitul anului 2023, economia Moldovei a arătat câteva tendințe pozitive în ceea ce privește PIB-ul, iar inflația a înregistrat ritmuri mai joase de creștere. Prețurile la resursele energetice s-au diminuat esențial, iar compensațiile oferite de guvern au contribuit la reducerea inflației. Se prognozează că prețul la gaz și energie electrică nu vor crește, iar actualul preț va fi în continuare o provocare atât pentru consumatori, cât și pentru guvern. Mai mulți factori sunt susceptibili să influențeze creșterea de 3,6% a PIB-ului Moldovei (conform Tabelului 7.1) în 2024. Pe măsură ce economia se recuperează de la recesiunile anterioare, creșterea cheltuielilor de consum și reînnoirea investițiilor în sectoare cheie ar putea stimula creșterea economică. Capacitatea guvernului de a menține încrederea în politicile economice va juca un rol important în promovarea acestei recuperări.

Tabelul 7.1. Evoluția principalilor indicatorilor macroeconomici în anii 2020-2023 și prognoza pentru anul 2024

	Unitatea de măsură	2020	2021	2022	2023	2024
		Efectiv				Prognoza
PIB nominal	mld. lei	199,73	242,1	274,5	300,4	323,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	91,7	113,9	95,4	100,7	103,6
Indicele prețului de consum mediu anual	%	103,8	105,1	128,7	113,4	104,8
Cursul mediu de schimb	lei/USD	17,3	17,7	18,1	18,16	17,8
Export de bunuri	mil.USD	2467	3144	4332	4049	4340
Față de anul precedent	%	88,8	127,5	137,8	95,5	107,2
Import de bunuri	mil.USD	5416	7177	9219	8674	9192
Față de anul precedent	%	92,7	132,5	128,5	94,1	106
Soldul negativ al balanței comerciale	mil.USD	2949	4033	4887	4652	4852
Producția industrială în prețuri curente	mld.lei	59,7	70,6	85,5	86,5	95,3
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	94,5	112,1	94,9	96,4	106,4
Producția agricolă în prețuri curente	mld.lei	30,1	48,4	41,0	42,0 ⁶	43,8
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	72,8	157,9	70,8	123,6	101,7
Investiții în active imobilizate	mld.lei	30,1	35,4	31,2	32,2	36,1
Față de anul precedent în prețuri comparabile	%	96,9	109,8	88,4	99	107,8
Salariul nominal mediu lunar	lei	7943	8980	10447	12355	13956
Față de anul precedent						
nominal	%	109,8	113,1	116,3	118,3	113
real	%	105,8	107,6	90,4	104,3	107,8
Rata șomajului	%	3,8	3,2	4,6	4,6	4,3
Transferuri de peste hotare a mijloacelor bănești	mil. USD	1487	1612	1746	1628	1682

Sursa: BNS, estimările autorilor

Agricultura rămâne un sector semnificativ în economia Moldovei. Nu numai că susține economia națională prin producția de cereale, fructe, legume și vin, ci este și o sursă importantă de export. Condițiile meteorologice favorabile și creșterea productivității agricole pot influența semnificativ creșterea PIB-ului, mai ales având în vedere contribuția mare a acestui sector la ocuparea forței de muncă și la exporturi.

În procesul de estimare a regresiei pentru **volumul de producție agricolă**, factorii semnificativi includ exportul de produse agroalimentare, dar și inovațiile utilizate în acest sector în ultimii ani, exprimate în model prin variabila trendului. Astfel, creșterea exportului de produse agroalimentare

⁶ Estimarea autorilor

cu un procent, va duce la o majorare reală a volumului de producție agricolă cu 0,18%, reprezentând o creștere de 0,01 p.p. față de anul precedent. De-a lungul anilor, s-a observat o tendință de creștere a influenței exportului asupra volumului de producție agricolă. Pe baza eșantionului utilizat, s-a determinat că creșterea procentuală a producției agricole datorată inovațiilor utilizate în sectorul agricol constituie 0,015%, echivalentul nivelului din anul precedent. Creșterea sectorului agricol în termeni reali va atinge nivelul de 1,7%. În termeni nominali, volumul de producție agricolă va depăși 43 mld. lei.

În regresia **volumului de producție industrială**, factorii exogeni care au trecut testarea econometrică sunt: exportul de produse agroalimentare (coeficientul de elasticitate este de 0,21%) și volumul de producție agricolă (coeficientul de elasticitate este 0,17%). Evoluția acestui sector este puternic influențată de sectorul agricol, deoarece industria Republicii Moldova este mai mult axată pe industria prelucrătoare. Din acest motiv, creșterea semnificativă a volumului de producție agricolă în 2023, va influența evoluția volumului de producție industrială în 2024. Astfel, în 2024, volumul de producție industrială în termeni reali va crește cu 6,4%.

Performanța economică a Moldovei este strâns legată de piețele sale de **export**. Extinderea către piețe noi și creșterea competitivității pe piețele existente, în special în cadrul Uniunii Europene, ar putea stimula creșterea economică. Eforturile continue ale țării de a se integra mai profund cu UE, pot îmbunătăți accesul la aceste piețe. Exportul Republicii Moldova, este la fel de dependent de sectorul agricol ca și industria, fiind foarte vulnerabil în consecință. Un aspect important pentru Moldova rămâne diversificarea piețelor de export și îmbunătățirea calității produselor exportate, ceea ce poate contribui la o mai bună integrare în lanțurile valorice globale și la creșterea competitivității pe piața internațională. De asemenea, strategiile de promovare a exporturilor și acordurile comerciale bilaterale sau regionale, vor juca un rol esențial în evoluția exporturilor în 2024.

Structura **importurilor** reflectă o dependență continuă față de produsele energetice, mașini și echipamente, ceea ce indică o necesitate constantă pentru aceste resurse indispensabile în activitățile economice și industriale ale Moldovei. În mod specific, combustibilii și uleiurile minerale reprezintă o parte semnificativă din importuri. O altă cauză a evoluției importului este consumul. Aprecierea leului față de valuta străină valorizează importul, generând prețuri mai joase. Estimările efectuate indică că, în anul 2024, importurile vor crește cu 6%, un ritm mai scăzut decât cel al exportului (7,2%). Cu toate acestea, soldul balanței comerciale nu se îmbunătățește în comparație cu anul trecut. Ca rezultat, deficitul balanței comerciale va atinge în acest an 4852 mil. USD, cu 200 de mil. USD mai mult decât în anul 2023.

Investițiile reprezintă un catalizator important al creșterii economice. Conflictul din Ucraina are, de asemenea, un impact negativ asupra investițiilor în Moldova, deoarece cele două țări au legături economice și politice strânse. Instabilitatea politică din Ucraina va afecta, de asemenea, investițiile străine directe în Moldova, deoarece acestea se bazează adesea pe stabilitatea regională și pe siguranța investițiilor. Guvernul RM trebuie să depună eforturi pentru a-și diversifica economia și a atrage investiții străine, să implementeze reforme economice și fiscale, să îmbunătățească infrastructura și să încurajeze investițiile în sectoarele cu potențial de creștere, cum ar fi tehnologia informației și turismul. Moldova a semnat acorduri de liber schimb cu Uniunea Europeană și cu alte țări, ceea ce ar putea încuraja investițiile străine directe în viitor. Pentru anul 2024, deși Guvernul

va încerca să găsească instrumente de stimulare pentru mediul de afaceri, posibilitățile vor fi mai limitate din cauza constrângerilor majore cu care se va confrunta bugetul public. Astfel, pentru acest an se prognozează un ritm de creștere de 7,8%, dar care poate să se înrăutățească, în virtutea mai multor circumstanțe.

Salariul minim pe țară în 2024 a fost majorat, ajungând la 5000 de lei, față de 4000 de lei în 2023. Acest ajustament are ca scop asigurarea unei creșteri continue a garanțiilor minime în domeniul salarizării și menținerea puterii de cumpărare a salariaților. Aceste schimbări reflectă eforturile guvernamentale de a îmbunătăți condițiile de trai ale lucrătorilor și de a răspunde la creșterea costurilor de viață, contribuind astfel la o economie mai stabilă și mai echitabilă. Menținerea unui ritm înalt de creștere a **salariului nominal** în ultimii ani poate influența o creștere nominală de 13% în 2024 și o creștere reală de 7,8%.

Exercițiul de prognoză este influențat de mai mulți factori, printre care se numără variabilele exogene interne și externe, determinate de deciziile politice și evoluția situației geopolitice. Unul dintre factorii importanți care va influența evoluția economiei Republicii Moldova sunt prețurile la resursele energetice. La începutul anului 2024, prețurile gazelor naturale în Europa au înregistrat o scădere semnificativă. Acest nivel reprezintă o diminuare considerabilă de peste 50% în comparație cu anul anterior, reflectând o combinație de factori climatici și economici, cum ar fi temperaturile de iarnă mai ridicate decât media în Europa și o scădere a cererii industriale și domestice de gaze naturale. Modelul a luat în calcul această prognoză și, în consecință, o anticipare a scăderii prețului resurselor energetice și în Republica Moldova. Desigur, evoluția economiei Republicii Moldova va fi determinată de factorii decizionali ai guvernului, însă în condițiile actuale, factorii externi, în special evoluția conflictului militar din Ucraina, sunt deosebit de importanți.